

POSTANOWIENIE

Dnia 13 września 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Antoni Bojańczyk (przewodniczący)

SSN Marek Motuk (sprawozdawca)

SSN Marek Siwek

w sprawie **K. Ś.**

podejrzanego o czyn z art. 258 § 1 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 13 września 2022 r.

wniosku obrońcy podejrzanego o wznowienie postępowania zakończonych postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Łodzi

z dnia 30 października 2019 r., sygn. akt II AKz 678/19,

utrzymującym w mocy zarządzenie upoważnionego sędziego

z dnia 16 sierpnia 2019 r., sygn. akt II Kp 198/19,

odmawiające przyjęcia zażalenia jako niedopuszczalnego z mocy ustawy

na podstawie art. 430 § 1 k.p.k. w zw. z art. 545 § 1 k.p.k. oraz art. 639 k.p.k.

p o s t a n o w i ł:

1. pozostawić wniosek bez rozpoznania;

2. obciążyć K. Ś. kosztami sądowymi postępowania wznowieniowego.

UZASADNIENIE

W dniu 26 czerwca 2019 r. podejrzany K. Ś. zwrócił się do Prokuratora Regionalnego w B. o wystąpienie z wnioskiem w przedmiocie stwierdzenia sprzeczności interesów procesowych podejrzanych J. K., W. M., K. Ś. i P. Ś. – reprezentowanych przez tego samego obrońcę w postępowaniu przygotowawczym

prowadzonym przez Prokuratora Regionalnego w B. pod sygn. akt RP I Ds. [...] Wniosek podejrzanego przekazany został Sądowi Okręgowemu w Sieradzu.

Zarządzeniem z dnia 30 lipca 2019 r., sygn. akt II Kp 198/19 – wydanym na podstawie art. 85 § 2 k.p.k. w zw. z art. 85 § 1 k.p.k. – Prezes Sądu Okręgowego w Sieradzu uznał, że interesy procesowe podejrzanych, reprezentowanych przez tego samego obrońcę, nie pozostają w sprzeczności.

Na to zarządzenie zażalenie wniósł podejrzany K. Ś..

Zarządzeniem z dnia 16 sierpnia 2019 r., sygn. akt II Kp 198/19, upoważniony sędzia odmówił przyjęcia rzeczzonego zażalenia, uznając je za niedopuszczalne z mocy ustawy.

Podejrzany K. Ś. na zarządzenie z dnia 16 sierpnia 2019 r. złożył zażalenie do Sądu Apelacyjnego w Łodzi.

Sąd Apelacyjny w Łodzi postanowieniem z dnia 30 października 2019 r., sygn. akt II AKz 678/19, utrzymał w mocy zaskarżone zarządzenie, wskazując, że prawo procesowe nie przewiduje możliwości zaskarżenia zarządzenia prezesa sądu, którym stwierdzono, że interesy podejrzanych, reprezentowanych przez tego samego obrońcę, nie pozostają w sprzeczności.

Obrońca podejrzanego w dniu 30 stycznia 2020 r. skierował skargę konstytucyjną w przedmiocie niezgodności art. 85 § 2 k.p.k. w zw. z art. 85 § 3 k.p.k. – w zakresie, w jakim nie przewidują możliwości wniesienia zażalenia na zarządzenie prezesa sądu, w którym stwierdza się, że interesy kilku podejrzanych, reprezentowanych przez tego samego obrońcę, nie pozostają w sprzeczności – z art. 32 § 1 w zw. z art. 78 Konstytucji RP, art. 42 ust. 2 Konstytucji RP, art. 78 w zw. z art. 176 ust. 1 Konstytucji RP oraz art. 45 ust. 1 w zw. z art. 77 ust. 2 Konstytucji RP.

Trybunał Konstytucyjny – po rozpoznaniu wniesionej skargi – wyrokiem z dnia 27 kwietnia 2022 r., sygn. akt SK 53/20, orzekł, iż *„artykuł 85 § 2 w związku z art. 85 § 3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz.U. z 2021 r. poz. 534, z późn. zm.) w zakresie, w jakim nie przewidują możliwości wniesienia zażalenia na zarządzenie prezesa sądu, w którym stwierdza się, że interesy kilku podejrzanych, reprezentowanych przez tego samego obrońcę, nie pozostają w sprzeczności, są niezgodne z art. 42 ust. 2 w związku z art. 78 i art. 32*

ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej”. W pozostałym zakresie Trybunał umorzył postępowanie. Przedmiotowy wyrok został opublikowany w Dzienniku Ustaw z 2022 r. pod pozycją 958 w dniu 6 maja 2022 r.

Do Sądu Najwyższego w dniu 10 maja 2022 r. (data prezentaty) wpłynął wniosek adw. B. Z. – obrońcy K. Ś., o wznowienie postępowania (na korzyść podejrzanego) zakończonym prawomocnym postanowieniem Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 30 października 2019 r., sygn. akt II AKz 678/19, utrzymującym w mocy zarządzenie upoważnionego sędziego z dnia 16 sierpnia 2019 r., sygn. akt II Kp 198/19, w przedmiocie odmowy przyjęcia – jako niedopuszczalnego z mocy ustawy – zażalenia podejrzanego K. Ś. na zarządzenie Prezesa Sądu Okręgowego w Sieradzu z dnia 30 lipca 2019 r., sygn. akt II Kp 198/19.

Obrońca podał, że podstawą wniosku o wznowienie postępowania jest art. 540 § 2 k.p.k., wskazując w tym zakresie na treść wyżej wymienionego wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 27 kwietnia 2022 r., sygn. akt SK 53/20. Argumentując dopuszczalność wznowienia postępowania, wnioskodawca zacytował postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 września 2009 r., sygn. akt III KK 231/13, w którym stwierdzono, że: *„orzeczeniami kończącymi postępowanie są nie tylko wyroki i postanowienia rozstrzygające w przedmiocie głównego nurtu postępowania, a więc m.in. wyroki skazujące, uniewinniające lub postanowienia o umorzeniu postępowania. Kończą postępowanie także prawomocne orzeczenia wydawane w innych, także pobocznych nurtach procesu, pod warunkiem, że definitywnie zamykają rozpoznanie danej kwestii, powodując trwałe skutki. Dotyczy to także w ograniczonym zakresie postępowania wykonawczego. Postanowienia wydawane w tej fazie postępowania podlegać mogą kontroli kasacyjnej jedynie w trybie przewidzianym w art. 521 k.p.k.*”. W związku z powyższym wnioskodawca podniósł, że postanowienie Sądu Apelacyjnego w sposób definitywny zakończyło rozpoznanie kwestii odnoszącej się do utrzymania w mocy zarządzenia o odmowie przejęcia zażalenia na zarządzenie wydane w przedmiocie stwierdzenia, że interesy kilku „oskarżonych”, reprezentowanych przez tego samego obrońcę, nie pozostają w sprzeczności. Obrońca wskazał, że *„postanowienie w tym przedmiocie (...) prawomocnie kończy postępowanie w sprawie mającej charakter akcesoryjny*

względem głównego nurtu procesu i definitywnie zamyka rozpoznanie tej kwestii powodując trwałe skutki”.

Prokurator Prokuratury Krajowej, składając pisemną odpowiedź na stanowisko wnioskodawcy, wniósł o uwzględnienie wniosku o wznowienie postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek o wznowienie postępowania należało uznać za niedopuszczalny z mocy ustawy. Ta ocena implikowała wydanie rozstrzygnięcia o pozostawieniu tego wniosku bez rozpoznania.

Treść przepisów zawartych w rozdziale 56 Kodeksu postępowania karnego, regulujących instytucję wznowienia postępowania, skłania do konstatacji, że nie wszystkie postępowania toczące się przed sądem objęte są możliwością zastosowania tego nadzwyczajnego środka zaskarżenia. Do zakresu postępowań podlegających wznowieniu należą przede wszystkim te postępowania sądowe, które toczyły się w przedmiocie procesu, a zatem dotyczące odpowiedzialności karnej oskarżonego. Dopuszczalne jest też wznowienie postępowań sądowych w przedmiocie odpowiedzialności odszkodowawczej z tytułu niesłusznego pozbawienia wolności, ewentualnie tych postępowań ubocznych, które nie są związane z zasadniczym nurtem procesu, ale mają charakter autonomiczny (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 2010 r., V KO 47/10, OSNKW 2010, nr 8, poz. 73), choć kwestia nie jest oczywista i w tej materii prezentowane są różnicowane poglądy (zob. postanowienie Sadu Najwyższego z dnia 9 lipca 2013 r., sygn. akt II KO 17/13). Co jednak istotne i bezsporne, przedmiotem wznowienia postępowania, w tym też na podstawie przewidzianej w art. 540 § 2 k.p.k., może być tylko takie postępowanie sądowe, które zostało zakończone prawomocnym orzeczeniem. W judykaturze przyjęto zaś , że *„kończą postępowanie także prawomocne orzeczenia wydawane w innych, także pobocznych nurtach procesu, pod warunkiem, że definitywnie zamykają rozpoznanie danej kwestii, powodując trwałe skutki”* (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 września 2009 r., sygn. akt III KK 231/13).

W niniejszej sprawie wnioskodawca domagał się wznowienia – zaistniałego jeszcze w fazie przedsądowej – postępowania ubocznego w stosunku do

zasadniczego nurtu procesu, a mianowicie postępowania zainicjowanego zażaleniem podejrzanego K. Ś. na zarządzenie o odmowie przyjęcia środka odwoławczego na zarządzenie prezes sądu okręgowego – wydane w trybie art. 85 § 2 k.p.k. w zw. z art. 85 § 1 k.p.k. – w którym stwierdzono, że interesy procesowe podejrzanych reprezentowanych przez tego samego obrońcę, nie pozostają w sprzeczności. Odmowa przyjęcia tego zażalenia oparta została na konstatacji, że prawo procesowe nie przewiduje możliwości zaskarżenia zarządzenia prezesa sądu, którym stwierdzono, że interesy podejrzanych reprezentowanych przez tego samego obrońcę nie pozostają w sprzeczności (art. 85 § 2 k.p.k.). Stąd też zażalenie na to zarządzenie uznano za niedopuszczalne z mocy ustawy.

Oceniając naturę tego postępowania należy zauważyć, że jego przedmiotem bez wątpienia nie jest odpowiedzialność karna, a zapadłe w jego toku rozstrzygnięcie nie kończyło w żaden sposób zasadniczego postępowania, które w tym przypadku nie weszło nawet w fazę sądową. Postępowanie wywołane zażaleniem podejrzanego było ściśle związane z incydentalną kwestią badania kolizji interesów w obronie, zaś wydane w jego toku postanowienie Sądu Apelacyjnego w Łodzi, które ostatecznie przesądziło o niedopuszczalności kontroli instancyjnej zarządzenia prezes sądu okręgowego, w sposób definitywny nie rozstrzygało też owego konfliktu interesów procesowych podejrzanych w kontekście art. 85 k.p.k., bowiem nie zamykało drogi do powtórnego zbadania tej okoliczności przez ponowienie wniosku w tym przedmiocie. Dostrzec oczywiście należy, że samo występowanie sprzeczności interesów w obronie może mieć negatywne konsekwencje dla prawidłowej realizacji prawa do obrony (co może też stanowić względną bądź nawet bezwzględną przesłankę odwoławczą), niemniej rozstrzygnięcie zamykające drogę do instancyjnej kontroli decyzji organu procesowego w tej materii, co należy powtórzyć, nie skutkowało zakończeniem postępowania karnego w zakresie odpowiedzialności karnej podejrzanego, ani też nie usuwało możliwości ponownego procedowania w przedmiocie oceny sprzeczności interesów w obronie. Co prawda postanowienie Sądu Apelacyjnego w sposób definitywny zakończyło rozpoznanie kwestii zaskarżalności zarządzenia w przedmiocie stwierdzenia braku sprzeczności interesów w obronie, to jednak jego treść nie rodziła trwałych skutków dla sytuacji prawnej podejrzanego.

Powyżej odnotowane uwagi nie pozwalają zatem stwierdzić, by w realiach niniejszej sprawy skarżone postępowanie sądowe zostało zakończone prawomocnym orzeczeniem w rozumieniu art. 540 k.p.k., a tym samym podlegało wznowieniu. Z tej też racji wniosek obrońcy o wznowienie rzeczonego postępowania – na podstawie art. 430 § 1 k.p.k. w zw. z art. 545 § 1 k.p.k. – należało pozostawić bez rozpoznania, gdyż jest on niedopuszczalny z mocy ustawy.

Rozstrzygnięcie o kosztach związanych z postępowaniem wznowieniowym znajduje oparcie w przepisie art. 639 k.p.k.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w postanowieniu.

[as]